

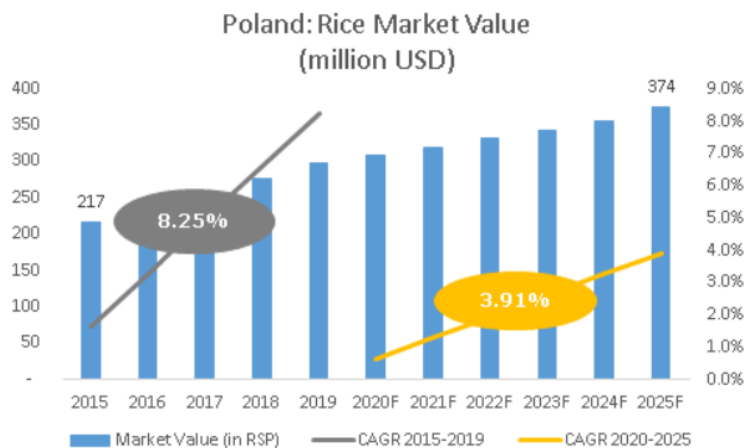
การเข้าสู่ตลาดข้าวโปแลนด์ : เอกสารที่ต้องใช้

การเข้ามาขายตลาดสินค้า “ข้าวสาร” ในสหภาพยุโรป ถือเป็นความท้าทายของผู้ส่งออกข้าวจากประเทศที่สามเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะข้าวสารที่นำเข้าจากเอเชีย อาทิเช่น อินเดีย ปากีสถาน กัมพูชา เวียดนาม และไทย ถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเภท Specialty Rice ที่ยังคงมีขนาดตลาดค่อนข้างเล็ก แต่มีผู้ค้าที่เกี่ยวข้องและพยายามเข้าสู่ตลาดเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดการแข่งขันที่สูงทั้งในด้านราคาและความหลากหลายของผลิตภัณฑ์

อย่างไรก็ดี แนวโน้มความนิยมอาหารจากทวีปเอเชียของผู้บริโภคโปแลนด์มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น การขยายเข้าสู่ตลาดสหภาพยุโรปผ่านทางตลาดโปแลนด์เป็นที่น่าสนใจของผู้ประกอบการไทย เนื่องจากโปแลนด์เป็นตลาดขนาดใหญ่และสามารถขยายไปยังกลุ่มประเทศยุโรปตะวันตก ยุโรปกลาง และยุโรปตะวันออก รวมไปถึงยูเครน รัสเซีย และกลุ่มประเทศ CIS ได้อีกด้วย

1. ภาพรวมตลาดข้าวโปแลนด์

ตลาดข้าวของโปแลนด์ในช่วง 6 ปีที่ผ่านมาถือว่ามี การขยายตัวอย่างรวดเร็วโดยอัตราการขยายตัวเฉลี่ยระหว่างปี 2558-2562 อยู่ที่ร้อยละ 8.25 ต่อปี อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากระบาดของ COVID-19 ส่งผลให้การขยายตัวเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง ขณะที่ยังคงมีมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี 2563 ได้มีมูลค่าตลาดอยู่ที่ประมาณ 9,900 ล้านบาท และจะมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 3.91 ต่อปี ไปจนถึงปี 2573

ที่มา: wm-strategy.com

แม้ว่าตลาดข้าวของสหภาพยุโรปมีการขยายตัวที่ลดลง โดยจากข้อมูลของ European Commission พบว่าในปี 2563 ภาพรวมของตลาดข้าวในสหภาพยุโรปปรับตัวลดลงประมาณร้อยละ 20 โดยข้าวที่ผ่านการลิกจากโรงงานยังเป็นสินค้าที่มีการนำเข้ามากที่สุด (ประมาณร้อยละ 49) โดยส่วนใหญ่นำเข้าจาก อินเดีย ไทย และกัมพูชา

2. เอกสารที่จำเป็นในการเข้าสู่ตลาดข้าวโปแลนด์

การนำเข้าสินค้าข้าว Specialty Rice ในโปแลนด์นั้นมีข้อปฏิบัติและเอกสารที่จำเป็นเช่นเดียวกับสหภาพยุโรป ซึ่งหมายความว่าหากนำเข้าข้าวเข้าสู่ตลาดโปแลนด์ได้ ก็จะสามารถขยายตลาดต่อไปยังสหภาพยุโรปได้เช่นเดียวกัน โดยเอกสารที่จำเป็น ประกอบด้วย Food Safety Measures, Certificates of Origin, Quality Standards และในบางกรณีอาจมีการขอเอกสาร Organic/Fair Trade Certification ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 Food Safety

เอกสารที่มีความสำคัญมากเป็นอันดับแรกของการนำเข้าสินค้าอาหารรวมถึงข้าว ได้แก่ เอกสารที่ระบุว่าสินค้าที่นำเข้ามีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ซึ่งก็คือ Food Safety ที่มีความปลอดภัยทั้งทางสุขอนามัย การควบคุมการผลิต รวมไปถึงความสามารถที่จะตรวจสอบย้อนหลังในขั้นตอนการผลิตได้ โดยผู้ประกอบการควรจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนของ Hazard Analysis and Critical Control Point (HACCP) ที่กำหนดโดย Food and Agriculture Organization (FAO) of the United Nations อย่างเคร่งครัด

มาตรฐานด้านความปลอดภัยของสหภาพยุโรปถือว่ามีค่ามาตรฐานที่ค่อนข้างสูง โดยเฉพาะประเด็นด้านสารตกค้างจากสารกำจัดศัตรูพืช ซึ่งผู้ประกอบการควรให้ความสนใจกับการตรวจสอบเพื่อให้มั่นใจได้ว่าสินค้าที่ต้องการนำเข้า/ส่งออกนั้นเป็นไปตามมาตรฐานของสหภาพยุโรป ทั้งนี้ สามารถสรุปได้ ดังนี้

ประเภทของสารปนเปื้อน	ผลิตภัณฑ์	ปริมาณสูงสุดที่มีได้ (mg/kg wet weight)
Cadmium	รำข้าว จมูกข้าว ข้าวสาลี และข้าว	0.20
Arsenic (inorganic)	ข้าวสีไม่มัน (ข้าวขัดหรือข้าวขาว)	0.20
	ข้าวมันและข้าวเปลือก	0.25
	วาฟเฟิลข้าว เวเฟอร์ข้าว แครกเกอร์ข้าว และเค้กข้าว	0.30
	ข้าวสำหรับผลิตอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก	0.10

ที่มา: Commission Regulation (EC) No 1881/2006 และ Commission Regulation (EU) 2015/1006

ในส่วนของรายละเอียดเพิ่มเติมของมาตรฐานความปลอดภัยสินค้าอาหารของสหภาพยุโรป สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ที่เว็บไซต์ของ European commission https://ec.europa.eu/food/plants/pesticides/maximum-residue-levels_en

สหภาพยุโรปไม่อนุญาตให้มีการนำเข้าข้าวที่มีการดัดแปลงพันธุกรรม (GMOs) เข้ามาจำหน่ายในสหภาพยุโรป ยกเว้นแต่ เป็นสายพันธุ์ที่ขึ้นทะเบียนและได้รับการรับรองจากสหภาพยุโรปแล้ว ทั้งนี้ สามารถตรวจสอบได้ที่ Federation of European Rice Millers (FERM)

2.2 Quality standards

มาตรฐานของสินค้าข้าวที่นำเข้าสู่ตลาดสหภาพยุโรป ได้ถูกแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ Short Grain, Medium Grain และ Long Grain Rice ซึ่งขึ้นอยู่กับขนาดความยาวของเมล็ดข้าว และสัดส่วนของความยาวต่อความกว้างของเมล็ดข้าว ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ประเภท	ความยาว (ม.ม.)	สัดส่วนความยาว/ความกว้าง
Long Grain Rice		
Type A	> 6.0	> 2.0 < 3.0
Type B	> 6.0	> 3.0
Medium Grain Rice	> 5.2	< 3.0
Short Grain Rice	< 5.2	< 2.0

ที่มา: Regulation (EU) No 1308/2013

นอกจากนี้ Food and Agriculture Organization (FAO) ยังกำหนดมาตรฐานด้านคุณภาพและความปลอดภัยต่อการบริโภคเพิ่มเติมสำหรับผลิตภัณฑ์ข้าวชนิดต่างๆ ไว้ดังนี้

	Husked Rice	Milled Rice	Husked parboiled rice	Milled parboiled rice
ค่าความชื้น	15%	15%	15%	15%
สิ่งเจือปนจากสัตว์ (แมลง)	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%
สิ่งเจือปนอื่นๆ จากสิ่งมีชีวิต เช่น เมล็ดพืชต่างประเทศ แกลบ ไร่ เศษฟาง เป็นต้น	1.5%	0.5%	1.5%	0.5%
สิ่งเจือปนอื่นๆ จากสิ่งไม่มีชีวิต เช่น หิน ทราย ฝุ่น ฯลฯ	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%
เศษของเมล็ด	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%
เมล็ดข้าวที่ได้รับความเสียหายจากความร้อน	4.0%	4.0%	4.0%	4.0%
เมล็ดข้าวที่ได้รับที่เสียหาย จากความชื้น แมลงศัตรูพืช โรค ฯลฯ	4.0%	4.0%	4.0%	4.0%
เมล็ดอ่อน	12.0%	12.0%	12.0%	12.0%
Chalky kernels (ขกเว้นข้าวเหนียว)	11.0%	11.0%	N/A	N/A
Red kernels	12.0%	12.0%	12.0%	12.0%
Red-streaked kernels	N/A	8.0%	N/A	8.0%

Pecks	N/A	N/A	4.0%	4.0%
Maximum recommended levels of other types of rice:				
- Paddy Rice	2.5%	0.3%	2.5%	0.3%
- Husked Rice	N/A	1.0%	N/A	1.0%
- Milled Rice	N/A	N/A	2.0%	2.0%
- Glutinous Rice	1.0%	1.0%	1.0%	1.0%

ที่มา: Food and Agriculture Organization (FAO)

2.3 Packaging

การส่งออกข้าวมายังสหภาพยุโรปสามารถบรรจุสินค้าในขนาดเล็กลงที่หลากหลายโดยสูงสุดอยู่ที่ขนาด 50 กิโลกรัม/แพ็ค ทั้งนี้ขนาดที่มีความนิยมในการบรรจุเพื่อส่งออกอยู่ที่ขนาด 25 กิโลกรัม/แพ็ค และขนาด 10 กิโลกรัม/แพ็ค สำหรับการขายส่ง ขณะที่บรรจุภัณฑ์สำหรับวางจำหน่ายแก่ผู้บริโภคจะมีขนาดอยู่ที่ 1 กิโลกรัม/แพ็ค

สำหรับตลาดโปแลนด์ บรรจุภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมของผู้บริโภคได้แก่ขนาด 1 กิโลกรัม/แพ็ค และขนาด 5 กิโลกรัม/แพ็ค สำหรับรูปแบบและวัสดุของการบรรจุจะแตกต่างกันออกไป โดยบรรจุภัณฑ์ขนาด 1 กิโลกรัม จะมีการบรรจุในห่อสุญญากาศ เพื่อป้องกันความชื้น ขณะที่ขนาด 5 กิโลกรัมส่วนใหญ่จะบรรจุในกระสอบพลาสติก ทั้งนี้ บรรจุภัณฑ์จะต้องมีการระบุข้อความและตราสัญลักษณ์ ที่แสดงรายละเอียดสำคัญต่างๆ เช่น แหล่งที่มา ส่วนผสม มาตรฐานความปลอดภัย ฯลฯ ซึ่งต้องเป็นไปตามมาตรฐานของสหภาพยุโรป โดยสามารถศึกษาเพิ่มเติมจากข้อกำหนด Regulation (EC) No 1935/2004 ของสหภาพยุโรป

2.4 เอกสารจำเป็นอื่นๆ

ในการนำเข้าสินค้าข้าว อาจมีความต้องการเอกสารจำเป็นอื่นๆ จากผู้นำเข้าในสหภาพยุโรป ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละประเทศที่แตกต่างกันออกไป อาทิ การรับรองมาตรฐานความปลอดภัยอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น Global G.A.P., Food Safety System Certification 22000 (ISO 22000), BRCGS และ IFS Food Standard เป็นต้น

ทั้งนี้ ในกลุ่มประเทศยุโรปกลางและยุโรปตะวันออกรวมถึงโปแลนด์ ผู้บริโภคเริ่มมีความต้องการสินค้าประเภท Organic และสินค้าที่มีความใส่ใจในกระบวนการผลิตที่ยั่งยืนมากขึ้น ซึ่งมีความเป็นไปได้

ที่ผู้นำเข้าจะต้องการเอกสารจำเป็นที่ระบุว่า สินค้าข้าวที่จะส่งออกมีมาตรฐานตาม Organic Production Methods ของสหภาพยุโรปซึ่งได้รับการยอมรับในระดับสากล โดยเอกสารและใบรับรองที่เกี่ยวข้องสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จาก European Commission เกี่ยวกับการจดทะเบียนสินค้าในการทำตลาดสินค้า Organic ที่ https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/organic-farming/legislation_en และข้อกำหนด Regulation (EU) 2018/848 ของสหภาพยุโรป

ความเห็น/ข้อสังเกต

1. ตลาดข้าวโปแลนด์เป็นตลาดที่มีศักยภาพและมีความน่าสนใจในอนาคต เนื่องจากเป็นหนึ่งในตลาดขนาดใหญ่ ที่มีการขยายตัวและมีมูลค่าตลาดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังสามารถขยายไปยังกลุ่มประเทศยุโรปตะวันตก ยุโรปกลาง และยุโรปตะวันออก รวมไปถึงยูเครน รัสเซีย และกลุ่มประเทศ CIS ได้อีกด้วย จึงเป็นโอกาสของผู้ประกอบการไทยซึ่งมีข้าวเป็นสินค้าส่งออกสำคัญของประเทศ

2. ความนิยมบริโภคอาหารเอเชียและสินค้า Organic ที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ความต้องการสินค้าดังกล่าวเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญในการสร้างมาตรฐานการผลิตในทุกขั้นตอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้นำเข้าและมาตรฐานของสหภาพยุโรปเป็นสำคัญ

3. นอกเหนือจากเอกสารที่จำเป็นดังที่นำเสนอ ไปข้างต้น ในบางกรณีอาจมีความเป็นไปได้ที่ผู้นำเข้า โดยเฉพาะผู้ค้าปลีกรายใหญ่อาจมีความต้องการสินค้าที่ได้มาตรฐาน ตรารับรอง หรือการรับรองอื่นๆ เพื่อประกอบการทำตลาดในกลุ่มร้านค้าปลีกของตนเอง อาทิเช่น เครือข่ายค้าปลีก Lidl และ Ahold Delhaize ได้กำหนดให้ใช้การรับรอง Sustainable Rice Platform (SRP) กับสินค้าข้าวที่วางจำหน่าย โดยรับรอง SRP เป็นมาตรฐานในการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวข้าวที่คำนึงถึงความยั่งยืนเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยที่อยู่ในห่วงโซ่ของการผลิต

4. การขยายตลาดผลิตภัณฑ์ข้าวเข้าสู่โปแลนด์และสหภาพยุโรป ยังมีความท้าทายในด้านอื่นๆ ซึ่งผู้ประกอบการควรพิจารณาและศึกษาในรายละเอียดเพิ่มเติม อาทิเช่น การเลือกช่องทางการจัดจำหน่าย การแข่งขันในตลาด รวมไปถึงกลยุทธ์ในการตั้งราคาสินค้า เป็นต้น

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงวอร์ซอ

ตุลาคม 2564

ที่มา: 1. European Commission

2. Centre for the Promotion of Imports from developing countries (CBI), Netherland